

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Usu & Abusu Doctrinæ Divi Thomæ Pro Xaveriana
Academia Collegii Sanctaefidensis in Novo Regno
Granatensi, &c**

Martinez de Ripalda, Juan

Leodii, 1704

Lectio II. Doctrinam valdè utilem ante resolutionem præmittimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84322)

Toletum, Bellarminum, Pererium, Sua-
rium, Salas, & alios) *Pater noster Claudius*
(verba sunt Sherlogi) cognovit omnium unam
esse sententiam, licet quidem in *Ludovici Mo-*
lina concordia nihil appareret, quod cum veri-
similitudine sustineri non posset: tamen cum
nonnulla melius fortasse, apertiusq; dici possent;
nequaquam Societatem universam in se recipere
ut ejus omnia pronuntiata creatur. Sic Sher-
logus. Quid autem susceperit, quidve pro-
ponat in Scholis Societatis dictandum, do-
cendumque, clarè constabit, ubi de Con-
cordiâ gratiæ efficacis.

114. Ne tamen Magister Gonetus putet
nos in Divum Thomam certare, si affectus
pignora velit, quem erga Angelici Præcep-
toris doctrinam nostra semper Societas of-
tendit ut bene admonent Granadus, & Sher-
logus, audiat primò nostrum gloriosissimum
Patriarcham part. 4. Constitut. cap. 14. di-
centem, *In Theologiâ legatur vetus & novum*
testamentum, & Theologia Scholastica D. Tho-
me. Audiat secundò quintam Congregatio-
nem Generalem canone 41. dum ait: *Primo*
loco unanimi omnium consensu statuit doctri-
nam Sancti Thomæ in Theologiâ Scholasticâ.
tanquam solidiorem, securiorem, magisq; ap-
probatam, & consentaneam nostris constitutio-
nibus, sequendam esse à Professoribus nostris.
Et ibidem ait. *Sequuntur nostri Doctores in*
Scholasticâ Theologiâ doctrinam Sancti Thomæ:
neque deinceps ad Cathedras Theologicas promo-
veantur, nisi qui Sancto Thomæ bene affecti fue-
rint: qui verò ejusdem Doctores parùm studiosi,
vel etiam ab eo alieni sunt, à docendi munere
repellantur. Et Canon. 56. ait: *Nostris omni-*
no Sanctum Thomam ut proprium Doctorem ha-
beant, cumq; in Scholasticâ Theologiâ sequi re-
neantur. Ita ibi. Quid plura pro desiderio
Magistri Gonet? qui etiam rationem no-
strorum studiorum evolere conatus fuit.
Ecce jam mentem & animam Societatis no-
stræ erga Divi Thomæ doctrinam. Nec ob-
stat opinionum varietas, quarum diversitas
etiam inter ipsos Patres Dominicatos pas-
sim occurrit.

LECTIO II.

Doctrinam valde utilem ante
resolutionem præmittimus.

Insignem
D. Thom.
authorita-
tem tran-
scribo ex
q. 3. de
creat. a. 7.
ad 7. &
inde utile
de promo-
doctrinâ

115. Pro pleniori hujus rei intelligen-
tiâ, præmittenda est nobis Divi
Thomæ autoritas quæst. 3. de
Creat. artic. 7. ad 3. ubi ait. *Dicendum, quod*
virtus naturalis, quæ est rebus naturalibus in
suâ institutione collata, inest eis, ut quedam for-
ma habens esse ratum, & firmum in natura: sed id
quod à Deo fit in re naturali quo actualiter agat
est ut intentio sola habens quoddam esse incom-
Theol.

pletum per modum, quo colores sunt in aere,
& virtus artis in instrumento artificis. Hæc
Divus Thomas. Locus est sanè captu diffi-
cillimus, & bonâ verâque explicatione in-
diget, ut ejus mentem penetremus.

116. Dicit primò Divus Thomas, quod
Deus in prima rerum institutione, id est
creatione, rebus naturalibus contulit & in-
didit virtutes operativas naturales, quæ vir-
tutes sunt quædam formæ permanentes &
stabiles, & quæ à rebus nunquam deficiunt,
nisi per ipsarum rerum corruptionem; v. g.
Igni dedit calorem, ut virtutem naturalem
calefaciendi: unde calor, dum substantia ig-
nis perseverat, inest illi ut quædam forma
permanentis, seu quod idem est, habens esse
rarum & firmum in substantia ignis, sicut
experientia ostendit in omnibus. Quæ do-
ctrina pari gradu decurrit per virtutes natu-
rales activas aliarum causarum secun-
darum.

117. Dicit secundò Sanctus Doctor,
quod præter virtutes illas naturales, quas
Deus à principio dedit, ut possent operari,
facit adhuc in causis naturalibus aliquid, quo
actualiter agant: ubi duo clarè distinguit;
unum scilicet, quod rebus à principio con-
tulit, & hoc est, ut possent operari: & alte-
rum, quod Deus facit in qualibet causâ natu-
rali: scilicet id, quo approximata & appli-
cata causa secunda actualiter operetur, &
sine quo nunquam operabitur, nec erit pro-
ximè completa ad operandum, vel liberè,
vel necessariò juxta naturam causæ, ut sa-
pè edocet Divus Thomas, & ex dictis
constat.

118. Illustro rem sequenti exemplo. *Res aptis-*
imo illu-
stratur ex
emplo.
Qui tantum v. g. parat calamus, dat illi a-
cumen, quo possint efformari litteræ; & tale
acumen se habet in calamo velut quædâ for-
ma permanentis, habens esse firmum, & ratum
in ipso, sive utamur, sive non utamur illo
ad scribendum: At verò per hoc quod fuit
datum acumen, non fuit illi datum id, quo
proximè, & actualiter litteras efformaret:
aliàs per hoc ipsum quod calamus haberet
acumen, semper actualiter litteras effor-
maret; quod esse falsum omnibus est mani-
festum. Ergo ut calamus actu litteras effor-
met, requiritur, quod aliquid aliud ope-
retur in calamo virtus & ars scribendi: sic au-
tem calamus patitur aliquid ex artificis dire-
ctione, quo actualiter, & propriè ad litte-
rarum formationem movetur, & sine quo,
quantumcumque calamus habeat acumen,
nihil omninò aget. Ergo à simili quantum-
cumque Deus dederit rebus, & causis natu-
ralibus in primâ earum creatione virtutes
activas permanentes, nisi præter tales vir-
tutes Deus faciat & operetur aliquid in illis,
quo actualiter applicentur & moveantur ni-
hil actu efficient.

119. Dicit tertio Sanctus Thomas, quod
illud

Compendium
et
Ripalda

Ed quod illud, quo Deus facit in libero arbitrio, & Deus facit in quolibet causâ secundâ, ut actualiter vel liberè, vel necessariò operetur, est ut intentio sola habens quoddam esse incompletum per modum, quo colores sunt in aere, & virtus artis in instrumento Artificis. Quæ verba nisi veratissimis in Sancti Thomæ doctrinâ, magnum negotium facebant: unde pro verâ, & legitimâ eorum explicatione

120. Nota quod forma accidentalis est in duplici differentiâ: alia est forma naturalis, quæ sequitur naturam, estque cum illâ conjuncta, & permanens; sicut calor respectu ignis, frigus respectu aquæ, & voluntas respectu animæ. Altera est forma, quæ usu consuevit dici intentio, sive intentionalis; & hæc non habet esse firmum, & ratum, sive permanens in subiecto, in quo recipitur.

Demus exemplum. In ipso igitur instanti, in quo Petrus opponitur speculo, imprimitur ei, sive in eo producit speciem quandam, quæ est expressa sui similitudo: unde talis species, quæ in speculo apparet, communiter vocatur intentio, sive forma intentionalis: & quia talis forma non petitur ab aliquâ naturâ, sicut petitur calor à natura ignis; sed statim ac divertitur Petrus à speculo, cessat in illo forma illa intentionalis; idè hujusmodi forma dicitur habere esse incompletum, ex defectu permanentiæ; quam permanentiam habent reliquæ qualitates, sive formæ naturales, ut experientia ostendit. Hoc etiam patet in exemplo adducto à Sancto Thomâ supra de coloribus in aère, qui ut probavi tract. de Meteor. Veram realitatem habent, non quidem veram naturalem, sed intentionalem ad distinctionem albedinis in cygno, quæ est qualitas naturalis sequens naturam cygni; & idè hæc permanet in cygno; secus autem colores in aère, qui habent esse incompletum, idè nec permanens nec firmum, eò quod proveniat ex lumine refracto in nube roridâ, ut diximus loco citato de Meteoris.

121. Ex dictis jam mens Doctoris Angelici clarè colligitur ad explicandum concursum cum libero arbitrio, & qualibet aliâ causâ secundâ, dum dicit, quod id, quod à Deo fit in naturâ, ut actualiter agat, non est forma naturalis, aut qualitas naturalis permanens; sed ut intentio sola; idè, quod Deus facit in causâ secundâ, quando ad ejus operationem concurrat, est quædam forma intentionalis, quâ movetur, & applicatur juxta naturam suam ad operandum; sed adeò parùm durans, ut transactâ operatione causæ talis forma dispareat & deficiat ad modum quo communiter dicitur de aliis actionibus creaturarum.

122. Rogas, & diciste velle intelligere quid sit illa forma intentionalis habens esse illud incompletum, & quæ transeuntet reci-

pitur in causis secundis, ut à Deo mota operentur? Respondeo primò esse quandam similitudinem, & participationem divinæ Omnipotentis quam Deus ex suâ bonitate voluit communicare causis secundis, ut actualiter operarentur, & sine quâ nihil agerent. Sicut enim res imprimit in speculo quandam sui similitudinem, quæ non est ipsa res propriè, v. g. Petrus; sed quædam participata similitudo Petri, quam dicimus speciem sui, & ipsius similitudinem, non quidem naturalem, sed intentionalem. Sic divina actio, divina motio, divinusque concursus est quædam similitudo participata divinæ Omnipotentis, quâ juxta naturam causarum facit Deus causas operari. Ideoque hanc similitudinem explicat Sanctus Thomas instar formæ intentionalis, quæ transeuntet se habet; quia solum communicat illa ad actum operari, non verò ad instar naturalis formæ, quæ in naturâ habet esse permanentis, ac completum.

123. Respondeo secundò, quod sicut intelligitur, quo pacto Filii Dei nominemur, & simus habitualiter, & permanenter, non per aliquid nostrum; cum omne donum perfectum desursum sit, nec per ipsam Dei sanctitatem naturalem; sed per quandam similitudinem, & participationem divinæ naturæ, quæ nobis datur & imprimitur à Deo per modum formæ permanentis, quam vocamus gratiam habitualem, amicitiam Dei &c. Sic proportione servatâ, voluntas nostra, & quælibet causa secunda, ut actu operetur, participat quandam similitudinem virtutis divinæ ad dandum esse suis effectibus, & quâ indiget propter subjectionem, quam dicit ad Deum, ut causam primam, & hanc similitudinem vocamus actionem Dei, motionem & concursum primæ causæ, quo omnes creaturas movet ad operandum. Quam explicationem, ferè ut jacet, colligo ex Doctore Angelico lib. 3. contra gentes c. 7. sic loquente: *Per quam sui similitudinem rebus communicare voluit non solum quantum ad hoc, ut essent; sed quantum ad hoc ut aliorum causa essent.*

124. Respondeo tertio quod sicut similitudo intentionalis Petri pro diversitate speculorum, quibus imprimitur, diverso modo participatur, ita ut in speculo magno similitudo Petri appareat magna, & in parvo speculo parva, & denique in exigua pupillâ oculi similitudo Petri appareat minima; diversimodum quod quidem non oritur ex ipsâ naturali dispositione Petri, quæ semper eodem modo se habet; sed solum ex diversitate subjectionum, in quibus recipitur, juxta illud axiomata: *Quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur.* Ex quo principio videmus mirabilia illa, quæ ars facit perspectiva juxta varios modos quibus subiecta disponit ad hujusmodi intentionales rerum similitudines recipiendas

Quid sit forma illa intentionalis, ha-

benelud esse incō-
pletum;
receptum
tamen in
causis 2.
ut à Deo
moveren-
tur.
Deinde est
ad instar
gratiæ habitua-
lis,
quâ Sancti
nominamur.
Rursus
quemad-
modum si
similitudo
intentionalis Pe-
tri pro di-
versitate
speculorū
dè parti-
cipatur:
sic pro di-
versitate
causarum
diversis
modo par-
ticipatur
similitudo
divinæ vir-
tutis.

recipiendas. Sic & ad hunc modum similitudo divinæ virtutis à diversis causis diverso modo participatur; à liberis liberè; & cum indifferenti ad utrumlibet; à necessariis necessariò; à debilibus, debilitè; à fortibus, fortiter: & sic juxta sanctissimum, sapientissimumque illum divinæ Providentiæ ordinem attingit mediis causis secundis à fine usque ad finem fortiter, sed servato causarum modo, suaviter omnia disponit.

LECTIO III.

Rem duplici conclusione diluimus.

125. **S**ic ergo prima conclusio nostra. Concurfus divinus, quo liberum arbitrium nostrum movetur à Deo, est prævius, antecedensque prioritate naturæ in voluntate ad operationem ipsius liberi arbitrii. Ita Sanctus Augustinus, & Sanctus Thomas, quibus supra relati Doctores adhærent. Probatur primò conclusio auctoritate Magni Augustini, qui sermone 13, de verbis Apostoli ait: *Tutè vis agere? A te ipso vis agi? Non qui spiritu suo aguntur; sed quot spiritu Dei aguntur, hi Filii sunt Dei. Dicit mihi aliquis: ergo agimur, non agimus. Respondeo: Imò agis, & ageris; & tunc benè agis, si ab eo agaris: Spiritus enim Dei qui te agit, agentibus adiutor est.* Ita ibi. Ex quibus validum hunc efformo discursum. Liberum arbitrium agitur à Deo ut agat, ut clarè edocet Sanctus Augustinus. Sed id quod agitur, non se habet activè: sed solùm passivè, ut etiam patet ex interrogationibus Sancti Doctoris, scilicet *Tu te vis agere? A te ipso vis agi?* Ergo liberum arbitrium aliquid recipit à solo Deo, quo movetur, & agitur ad operandum. Sed hoc vocamus concursum prævium. Ergo hic est omninò concedendus. Idem Sanctus Doctor cap. 10. de Prædestinat. Sanctor. sic ait: *Quia etsi faciant homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipse tamen facit, ut illi faciant quod præcipit, non illi faciunt, ut ipse faciat, quod promissit.* Ita ibi. Tunc sic. Hic modus arguendi est legitimus ex Sancto Augustino: *Deus facit, ut homines faciant, & non econtrà homines faciunt, ut Deus faciat.* Ergo solus Deus facit, ut homines faciant. Sed hæc actio solius Dei antecedit prioritate saltem naturæ & causalitatis actiones hominum, nec actio solius Dei esse valet simultanea. Ergo debet esse prævia, aliàs non Deus faceret, ut homines faciant.

126. Probatur secundò ex Angelico ex S. Th. Doctore, ut constat ex omnibus ejus auctoritatibus, quas hæctenus dedimus, præcipuè quest. 1. & 2. & quæ non obscurè; sed cla-

rissimè probant motionem Dei esse præviam in libero arbitrio. Ulteriùs tamen potest ostendi primò. Quia quest. 3. de Potentiâ, artic. 7. *In operatione quâ Deus operatur movendo naturam non operatur ipsa natura.* Ita ibi. Sed implicat quod Deus operetur movendo naturam, non operante naturâ, & quod concurfus Dei sit simultaneus: aliàs daretur operatio, quæ simul esset ab uno operante, & ab alio non operante; quod est implicatorium. Ergo concurfus Dei est prævius, & non simultaneus.

127. Secundò. Quia prima secundæ ^{rursus ex} quest. 109. artic. 1. ait Præceptor Angelicus: ^{1. 2. q. 109} *Primum autem movens in ordine corporalium art. 3. est corpus celeste. Unde quantumcunque ignis habeat calorem perfectum non alteraret nisi per motionem corporis celestis, manifestum est autem quod sicut motus omnes corporales reducuntur in motum celestis corporalis, sicut in primum movens corporale; ita omnes motus tam corporales, quam spirituales reducuntur in primum movens simpliciter, quod est Deus, & ideo quantumcunque natura aliqua, vel spiritalis ponatur perfecta, non potest in suum actum procedere, nisi moveatur à Deo.* Et 1. part. quest. 2. artic. 12. in corpore hoc ipsum clariùs edocet, dum ait, *Adventia secunda non movent, nisi per hoc, quod sunt mota à primo movente.* Ita ibi Sanctus Thomas. Tunc sic. Sed omnes causæ corporales non aliter moventur à causis superioribus celestibus, nisi in quantum aliquam recipiunt impressionem præviam, quâ in suos proprios effectus moveri dicuntur, ut ex communi Philosophiâ supponitur. Ergo si Deus hoc modo applicat, & liberum movet arbitrium, & omnes res corporales, ac spirituales ad agendum, non potest hoc fieri nisi per aliquem concursum prævium, quo juxta ipsarum creaturarum naturam moveantur, & applicentur ad suas operationes.

128. Probatur tertidè efficaci discursu quem Sanctissimus meus, juxta ac Sapientissimus Parens Ignatius in hunc modum firmavit. Igitur in aurèâ illâ obedientiæ Epistolâ, ut subjectionem subordinationemque quam cujuslibet Communitatis rectus ordo postulat, & quæ inter superiorem, & inferiores, opus est, intercedat, nobis persuaderet, sic ait: *Dixi eam (scilicet obedientiam) omninò necessariam: nam ut in corporibus, globisq; celestibus ut alius alium afficiat, moveatq; sive ut inferius corpus celeste recipiat motum & influxum à celesti corpore superiori requiritur, ut certâ quâdam obedientiâ & ordine inferior orbis superiori subjiciatur; sic in hominibus cum alter alterius auctoritate moveatur, quod per obedientiam fit, oportet, ut hic qui ab alterius nutu pendet, subserviat, & obsecundet, ut virtus ab imperante, ad eum dirivetur, & influat.* Et paulò infra, ut eandem subordinationem, & statutum ordinem

3. Probat-
tur effica-
ci discursu
quem SP.
Ignatius
firmavit
in illâ au-
rèâ obedi-
entiæ epis-
tolâ.